Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 17ης Οκτωβρίου 2013*

«Οδηγία 2002/92/ΕΚ — Ασφαλιστική διαμεσολάβηση — Αποκλεισμός των δραστηριοτήτων που ασκούνται από ασφαλιστική επιχείρηση ή από υπάλληλό της που ενεργεί υπό την ευθύνη της — Δυνατότητα του εν λόγω υπαλλήλου να ασκεί περιστασιακά δραστηριότητες ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως — Απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα»

Στην υπόθεση C-555/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Συμβούλιο της Επικρατείας (Ελλάδα) με απόφαση της 29ης Αυγούστου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Νοεμβρίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Ένωση Επαγγελματιών Ασφαλιστών Ελλάδος (ΕΕΑΕ),

Σύλλογος Ασφαλιστικών Πρακτόρων Ν. Αττικής (ΣΠΑΤΕ),

Πανελλήνιος Σύλλογος Ασφαλιστικών Συμβούλων (ΠΣΑΣ),

Σύνδεσμος Ελλήνων Μεσιτών Ασφαλίσεων (ΣΕΜΑ),

Πανελλήνιος Σύνδεσμος Συντονιστών Ασφαλιστικών Συμβούλων (ΠΣΣΑΣ)

κατά

Υπουργού Ανάπτυξης,

Ομοσπονδίας Ασφαλιστικών Συλλόγων Ελλάδος,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Ιουνίου 2013,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Ένωση Επαγγελματιών Ασφαλιστών Ελλάδος, (ΕΕΑΕ), ο Σύλλογος Ασφαλιστικών Πρακτόρων Ν. Αττικής (ΣΠΑΤΕ), ο Πανελλήνιος Σύλλογος Ασφαλιστικών Συμβούλων (ΠΣΑΣ), ο Σύνδεσμος Ελλήνων Μεσιτών Ασφαλίσεων (ΣΕΜΑ) και ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Συντονιστών Ασφαλιστικών Συμβούλων (ΠΣΣΑΣ), εκπροσωπούμενοι από τον Α. Κ. Σίνη, δικηγόρο,

— ο Υπουργός Ανάπτυξης, εκπροσωπούμενος από τον Ν. Αμιραλή,

— η Ομοσπονδία Ασφαλιστικών Συλλόγων Ελλάδος, εκπροσωπούμενη από τον Χ. Θεοδώρου και τον Χ. Συνοδινό, δικηγόρους,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη Μ. Γερμάνη και τη Φ. Δεδούση, καθώς και από τον Γ. Καριψιάδη και τον Ν. Αμιραλή,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Jacobs και την L. Van den Broeck,

— η Κυπριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Ν. Κυριάκου,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pesendorfer,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον Ι. Ζέρβα και τον Κ.-Ph. Wojcik καθώς και από την Ν. Yerrell,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, σημείο 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2002/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση (ΕΕ 2003, L 9, σ. 3).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, διαφόρων επαγγελματικών συλλόγων του τομέα της ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως, και συγκεκριμένα της Ενώσεως Επαγγελματιών Ασφαλιστών Ελλάδος (ΕΕΑΕ), του Συλλόγου Ασφαλιστικών Πρακτόρων Ν. Αττικής (ΣΠΑΤΕ), του Πανελλήνιου Συλλόγου Ασφαλιστικών Συμβούλων (ΠΣΑΣ), του Συνδέσμου Ελλήνων Μεσιτών Ασφαλίσεων (ΣΕΜΑ) και του Πανελλήνιου Συνδέσμου Συντονιστών Ασφαλιστικών Συμβούλων (ΠΣΣΑΣ) (στο εξής, από κοινού: ΕΕΑΕ κ.λπ.), και, αφετέρου, του Υπουργού Ανάπτυξης και της Ομοσπονδίας Ασφαλιστικών Συλλόγων Ελλάδος, με αντικείμενο αίτηση για τη μερική ακύρωση της αποφάσεως του Υφυπουργού Ανάπτυξης, υπ' αριθ. Κ3-8010, της 8ης Αυγούστου 2007, περί καθορισμού των απαιτούμενων προϋποθέσεων που αποδεικνύουν την εμπειρία, τις ικανότητες και τις γενικές εμπορικές και επαγγελματικές γνώσεις των διαμεσολαβητών στην ασφάλιση.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 6 έως 9 της οδηγίας 2002/92 έχουν ως εξής:

«(6)Οι ασφαλιστικοί και αντασφαλιστικοί διαμεσολαβητές πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τα δικαιώματα που τους παρέχει η Συνθήκη με την ελευθερία εγκατάστασης και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.(7)Η αδυναμία των ασφαλιστικών διαμεσολαβητών να ασκούν ελεύθερα τις δραστηριότητές τους σε όλη την Κοινότητα εμποδίζει την εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς ασφαλίσεων.(8)Ο συντονισμός των εθνικών διατάξεων για τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα και την εγγραφή σε μητρώα των προσώπων που αναλαμβάνουν και ασκούν τη δραστηριότητα της ασφαλιστικής διαμεσολάβησης μπορεί, ως εκ τούτου, να συμβάλλει τόσο στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών όσο και στην βελτίωση της προστασίας των καταναλωτών στον τομέα αυτό.(9)Τα ασφαλιστικά προϊόντα μπορούν να διανέμονται από διάφορες κατηγορίες φυσικών ή νομικών προσώπων, όπως πράκτορες, μεσίτες και φορείς παροχής τραπεζασφαλιστικών υπηρεσιών. Για την ίση μεταχείριση μεταξύ των φορέων και την προστασία των καταναλωτών απαιτείται η κάλυψη όλων αυτών των προσώπων με την παρούσα οδηγία.»

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/92 ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κανόνες για την ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων ασφαλιστικής και αντασφαλιστικής διαμεσολάβησης από φυσικά και νομικά πρόσωπα τα οποία είναι εγκατεστημένα ή επιθυμούν να εγκατασταθούν σε κράτος μέλος.»

5 Κατά το άρθρο 2, σημεία 3 και 5, της οδηγίας 2002/92:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας:

[…]

3) ως “ασφαλιστική διαμεσολάβηση” νοούνται οι δραστηριότητες είτε παρουσίασης, πρότασης, προπαρασκευής ή σύναψης συμβάσεων ασφάλισης, ή οι δραστηριότητες παροχής βοήθειας κατά τη διαχείριση και την εκτέλεση των εν λόγω συμβάσεων, ιδίως σε περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου.

Δεν θεωρούνται ως ασφαλιστική διαμεσολάβηση οι εν λόγω δραστηριότητες όταν αναλαμβάνονται από ασφαλιστική επιχείρηση ή από υπάλληλο ασφαλιστικής επιχείρησης ο οποίος ενεργεί υπό την ευθύνη της ασφαλιστικής επιχείρησης.

[…]

5) ως “ασφαλιστικός διαμεσολαβητής” νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο αναλαμβάνει ή ασκεί επ’ αμοιβή δραστηριότητες ασφαλιστικής διαμεσολάβησης».

6 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Οι ασφαλιστικοί και αντασφαλιστικοί διαμεσολαβητές κατέχουν επαρκείς γενικές, εμπορικές και επαγγελματικές γνώσεις και ικανότητες, όπως καθορίζεται από το κράτος μέλος καταγωγής του διαμεσολαβητή.

Τα κράτη μέλη καταγωγής δύνανται να διαφοροποιούν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται, όσον αφορά τις επαγγελματικές γνώσεις και ικανότητες, ανάλογα με τη δραστηριότητα του ασφαλιστικού και αντασφαλιστικού διαμεσολαβητή και τα διατιθέμενα προϊόντα, ιδίως εάν ο διαμεσολαβητής ασκεί κύρια δραστηριότητα άλλη από την ασφαλιστική διαμεσολάβηση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να ασκήσει δραστηριότητα ασφαλιστικής διαμεσολάβησης παρά μόνον εάν ένας ασφαλιστικός διαμεσολαβητής που πληροί τις απαιτήσεις του παρόντος άρθρου ή μια ασφαλιστική επιχείρηση αναλαμβάνει στο ακέραιο την ευθύνη των ενεργειών του.

[…]

Τα κράτη μέλη μπορούν να μην εφαρμόζουν την απαίτηση που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου σε όλα τα φυσικά πρόσωπα που εργάζονται σε επιχείρηση και ασκούν τη δραστηριότητα της ασφαλιστικής ή της αντασφαλιστικής διαμεσολάβησης. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ένα εύλογο ποσοστό προσώπων από τη διοίκηση αυτών των επιχειρήσεων, τα οποία είναι υπεύθυνα για τη διαμεσολάβηση όσον αφορά τα ασφαλιστικά προϊόντα, καθώς και όλα τα άλλα πρόσωπα που συμμετέχουν άμεσα στην ασφαλιστική ή αντασφαλιστική διαμεσολάβηση, να έχουν αποδεδειγμένα τις γνώσεις και ικανότητες που απαιτούνται για την άσκηση της δραστηριότητάς τους.»

7 Το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας απαριθμεί τις πληροφορίες που οφείλει να παρέχει ο ασφαλιστικός διαμεσολαβητής στον πελάτη πριν από τη σύναψη της αρχικής ασφαλιστικής συμβάσεως και, εν ανάγκη, κατά την τροποποίηση ή την ανανέωσή της, όπως, για παράδειγμα, την ταυτότητα και τη διεύθυνσή του, το μητρώο στο οποίο είναι εγγεγραμμένος και τα μέσα για την εξακρίβωση της εγγραφής του, καθώς και οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση συμμετοχή του που υπερβαίνει το 10 % των δικαιωμάτων ψήφου ή του κεφαλαίου συγκεκριμένης ασφαλιστικής επιχειρήσεως.

Το ελληνικό δίκαιο

Το προεδρικό διάταγμα 190/2006

8 Οι διατάξεις της οδηγίας 2002/92 έχουν μεταφερθεί στην ελληνική έννομη τάξη με το προεδρικό διάταγμα 190/2006 το οποίο, στο άρθρο 2, παράγραφος 3, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ορίζει τα εξής:

«ως “ασφαλιστική διαμεσολάβηση” νοείται κάθε δραστηριότητα είτε παρουσίασης, πρότασης, παροχής προπαρασκευαστικών εργασιών για τη σύναψη συμβάσεων ασφάλισης ή σύναψης αυτών ή παροχής συνδρομής κατά τη διαχείριση και την εκτέλεση των εν λόγω συμβάσεων, ιδίως σε περίπτωση επελεύσεως του ασφαλιστικού κινδύνου.

Οι δραστηριότητες αυτές δεν θεωρούνται ως ασφαλιστική διαμεσολάβηση, όταν ασκούνται από ασφαλιστική επιχείρηση ή από υπάλληλο ασφαλιστικής επιχείρησης, ο οποίος συνδέεται με σχέση εργασίας με αυτήν και ο οποίος ενεργεί υπό την ευθύνη της επιχείρησης αυτής […]».

9 Το άρθρο 4 του προεδρικού διατάγματος 190/2006 απαριθμεί τα έγγραφα που οφείλει να υποβάλει κάθε ενδιαφερόμενος που ζητεί την εγγραφή του σε ειδικό μητρώο ως ασφαλιστικός ή αντασφαλιστικός διαμεσολαβητής. Κατά την παράγραφο 1 Α, στοιχείο ε′, του εν λόγω άρθρου, για την εν λόγω εγγραφή απαιτείται να υποβληθούν και «έγγραφα που αποδεικνύουν ότι [ο ενδιαφερόμενος] κατέχει γενικές εμπορικές ή επαγγελματικές γνώσεις».

Ο νόμος 3557/2007

10 Το προεδρικό διάταγμα 190/2006 τροποποιήθηκε με τον νόμο 3557/2007.

11 Με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του νόμου 3557/2007 προστέθηκε, μετά το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 2, παράγραφος 3, του προεδρικού διατάγματος 190/2006, νέο εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής:

«Κατ εξαίρεση, υπάλληλος ασφαλιστικής επιχείρησης του προηγούμενου εδαφίου μπορεί να ασκεί πράξεις ασφαλιστικής διαμεσολάβησης, χωρίς να υπάγεται στις διατάξεις του παρόντος, εφόσον τα ετήσια ακαθάριστα έσοδά του από τις πράξεις αυτές δεν υπερβαίνουν, στο σύνολό τους, το ποσό των πέντε χιλιάδων (5 000) ευρώ».

12 Το άρθρο 11, παράγραφος 3, στοιχείο β', του νόμου 3557/2007 ορίζει, όσον αφορά τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 4 του προεδρικού διατάγματος 190/2006 έγγραφα, τα εξής:

«Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, η οποία εκδίδεται εντός τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευση του παρόντος, καθορίζονται τα έγγραφα που αποδεικνύουν τις γενικές εμπορικές ή επαγγελματικές γνώσεις των υποψηφίων ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών διαμεσολαβητών, των συνδεδεμένων ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών διαμεσολαβητών, των υπαλλήλων των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των υπαλλήλων επιχειρήσεων ασφαλιστικής και αντασφαλιστικής διαμεσολάβησης, καθώς και οι περιπτώσεις κατά τις οποίες υφίσταται υποχρέωση περαιτέρω εκπαίδευσης των προσώπων αυτών.»

Η υπουργική απόφαση Κ3-8010 της 8ης Αυγούστου 2007

13 Η υπουργική απόφαση Κ3-8010 της 8ης Αυγούστου 2007 εκδόθηκε βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 3, στοιχείο β', του νόμου 3557/2007.

14 Η παράγραφος Κ της εν λόγω υπουργικής αποφάσεως ορίζει τα εξής:

«Υπάλληλος ασφαλιστικής επιχείρησης μπορεί να ασκεί πράξεις ασφαλιστικής διαμεσολάβησης χωρίς να υποχρεούται σε εγγραφή στο αρμόδιο Επιμελητήριο, εφόσον τα ετήσια ακαθάριστα έσοδά του, καταβαλλόμενα ως προμήθειες, από τις πράξεις αυτές δεν υπερβαίνουν στο σύνολό τους το ποσό των πέντε χιλιάδων ευρώ (5 000 €).

Εάν τα ετήσια ακαθάριστα έσοδά του από τις πράξεις αυτές υπερβαίνουν το ανωτέρω ποσό υποχρεούται να εγγραφεί στο αρμόδιο Επιμελητήριο με τη συνδρομή των προϋποθέσεων που ανάγονται στην κατηγορία ασφαλιστικής διαμεσολάβησης που επιλέγει να εγγραφεί.

Η ιδιότητα του Ασφαλιστικού Υπαλλήλου είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του Ασφαλιστικού Συμβούλου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

15 Οι ΕΕΑΕ κ.λπ. αποτελούν επαγγελματικούς συλλόγους που έχουν ως σκοπό την προαγωγή των επαγγελματικών και οικονομικών συμφερόντων των μελών τους, τα οποία δραστηριοποιούνται στον τομέα της ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως υπό την ιδιότητα του ανεξάρτητου επαγγελματία και όχι του υπαλλήλου επιχειρήσεως. Στις 29 Οκτωβρίου 2007 οι ΕΕΑΕ κ.λπ. άσκησαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αίτηση ακυρώσεως ζητώντας τη μερική ακύρωση της υπουργικής αποφάσεως Κ3-8010 της 8ης Αυγούστου 2007. Με την αίτησή τους, υποστηρίζουν, μεταξύ άλλων, ότι η παράγραφος Κ της υπουργικής αποφάσεως αυτής δεν είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της οδηγίας 2002/92, κατά το μέρος που παρέχει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στους υπαλλήλους ασφαλιστικών επιχειρήσεων τη δυνατότητα να ασκούν πράξεις ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως χωρίς να διαθέτουν τα απαιτούμενα κατ' άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προσόντα.

16 Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί επιφυλάξεις ως προς το βάσιμο της αιτήσεως για την ακύρωση της παραγράφου Κ της υπουργικής αποφάσεως Κ3-8010 της 8ης Αυγούστου 2007. Ειδικότερα, κατά το εν λόγω δικαστήριο, εφόσον, στο πλαίσιο της ελληνικής νομοθεσίας, ερμηνευόμενης συμφώνως προς την οδηγία 2002/92, διασφαλίζεται ότι ο υπάλληλος ασφαλιστικής επιχειρήσεως που διενεργεί περιστασιακά δραστηριότητες ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως τελεί πάντοτε, για την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών, υπό την ευθύνη και την εποπτεία της επιχειρήσεως, η οποία του παρέχει και την κατάλληλη επιμόρφωση, ικανοποιούνται και οι απαιτήσεις των διατάξεων της οδηγίας αυτής και είναι αδιάφορο, από την άποψη αυτή, σε ποία σχέση τελεί ο συγκεκριμένος υπάλληλος με την εταιρία, όταν ασκεί τη δραστηριότητα αυτή.

17 Εντούτοις, δεδομένου ότι άλλο τμήμα του εν λόγω δικαστηρίου δεν συντάσσεται προφανώς με την άποψη αυτή, το Συμβούλιο της Επικρατείας αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Η διάταξη του [σημείου] 3[,] δεύτερο εδάφιο[,] του άρθρου [2] της [ο]δηγίας 2002/92, κατά την οποία "[δ]εν θεωρούνται ασφαλιστική διαμεσολάβηση οι εν λόγω δραστηριότητες (που απαριθμούνται στο πρώτο εδάφιο της ίδιας διατάξεως) όταν αναλαμβάνονται από ασφαλιστική επιχείρηση ή από υπάλληλο ασφαλιστικής επιχείρησης ο οποίος ενεργεί υπό την ευθύνη της ασφαλιστικής επιχείρησης, έχει την έννοια ότι επιτρέπεται σε υπάλληλο ασφαλιστικής επιχείρησης μη διαθέτοντα τα προσόντα του άρθρου 4, [παράγραφος] 1, της [εν λόγω] [ο]δηγίας η περιστασιακή και όχι κατά κύριο επάγγελμα άσκηση δραστηριοτήτων ασφαλιστικής διαμεσολάβησης[,] έστω και αν ο υπάλληλος αυτός δεν τελεί σε σχέση εξαρτημένης εργασίας με την επιχείρηση, η οποία, πάντως, ασκεί εποπτεία επί των ενεργειών του, ή η [εν λόγω] οδηγία επιτρέπει [τη] δραστηριότητα αυτή μόνον όταν ασκείται στο πλαίσιο σχέσεως εξηρτημένης εργασίας;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

18 Με το προδικαστικό ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 2, σημείο 3, δεύτερο εδάφιο, και 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/92 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται στην περιστασιακή και όχι κατά κύριο επάγγελμα άσκηση δραστηριοτήτων ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως από υπάλληλο ασφαλιστικής επιχειρήσεως που δεν διαθέτει τα οριζόμενα στη δεύτερη εκ των ως άνω διατάξεων προσόντα, όταν ο υπάλληλος αυτός δεν ενεργεί στο πλαίσιο της σχέσεως εξαρτημένης εργασίας που τον συνδέει με την εν λόγω επιχείρηση, πλην όμως η επιχείρηση αυτή ασκεί εποπτεία επί των δραστηριοτήτων του.

19 Οι ΕΕΑΕ κ.λπ. καθώς και η Βελγική και η Αυστριακή Κυβέρνηση φρονούν ότι το άρθρο 2, σημείο 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2002/92 πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι ο υπάλληλος ασφαλιστικής επιχειρήσεως που δεν διαθέτει τα οριζόμενα στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προσόντα δεν μπορεί να ασκεί περιστασιακά δραστηριότητες ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως. Αντιθέτως, η Ομοσπονδία Ασφαλιστικών Συλλόγων Ελλάδος καθώς και η Ελληνική και η Κυπριακή Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι ο υπάλληλος αυτός μπορεί να ασκεί τις ως άνω δραστηριότητες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει την άποψη ότι το εν λόγω άρθρο 2, σημείο 3, δεύτερο εδάφιο, καλύπτει τις δραστηριότητες που ασκεί υπάλληλος ασφαλιστικής επιχειρήσεως ο οποίος ενεργεί υπό την ευθύνη της επιχειρήσεως αυτής, ανεξαρτήτως του είδους της συμβάσεως που τον συνδέει με την εν λόγω επιχείρηση.

20 Υπενθυμίζεται προκαταρκτικώς ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 2, σημείο 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2002/92, οι δραστηριότητες που, κατά το πρώτο εδάφιο της διατάξεως αυτής, χαρακτηρίζονται ως ασφαλιστική διαμεσολάβηση δεν θεωρούνται ως τέτοιες όταν ασκούνται από ασφαλιστική επιχείρηση ή από υπάλληλο ασφαλιστικής επιχειρήσεως ο οποίος ενεργεί υπό την ευθύνη της επιχειρήσεως αυτής.

21 Προκειμένου να εκτιμηθεί η έκταση της εξαιρέσεως που προβλέπεται στη διάταξη αυτή, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με την οικεία νομοθεσία (βλ. απόφαση της 19ης Ιουλίου 2012, C-33/11, A, σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

22 Όσον αφορά τους όρους που χρησιμοποιούνται στο εν λόγω άρθρο 2, σημείο 3, δεύτερο εδάφιο, διαπιστώνεται ότι οι δραστηριότητες υπαλλήλου ασφαλιστικής επιχειρήσεως αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/92 μόνον εφόσον αυτός «ενεργεί υπό την ευθύνη» της εν λόγω επιχειρήσεως.

23 Οι χρησιμοποιούμενοι στη διάταξη αυτή όροι «ενεργεί υπό την ευθύνη» ασφαλιστικής επιχειρήσεως δεν σημαίνουν απλώς ότι η επιχείρηση ενδεχομένως δεσμεύεται από τις πράξεις των υπαλλήλων της οι οποίοι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 45 των προτάσεών του, ενεργούν στο όνομα και για λογαριασμό της, αλλά έχουν επίσης την έννοια ότι η επιχείρηση αυτή ενδεχομένως φέρει την ευθύνη για τις δραστηριότητες των υπαλλήλων της.

24 Πάντως, στην περίπτωση κατά την οποία ο υπάλληλος ασφαλιστικής επιχειρήσεως ασκεί δραστηριότητες ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως εκτός της σχέσεως εξαρτημένης εργασίας που τον συνδέει με την επιχείρηση αυτή, πρέπει καταρχήν να γίνεται δεκτό ότι ο υπάλληλος αυτός δεν ενεργεί υπό την ευθύνη της ως άνω επιχειρήσεως, αλλά ότι ενεργεί ο ίδιος ως ασφαλιστικός διαμεσολαβητής κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 5, της οδηγίας 2002/92, οπότε πρέπει να διαθέτει τα οριζόμενα στο άρθρο 4 της οδηγίας αυτής προσόντα. Το γεγονός ότι η ασφαλιστική επιχείρηση ασκεί κάποια εποπτεία επί των δραστηριοτήτων του δεν αποτελεί επαρκές στοιχείο για την απαλλαγή του ως άνω διαμεσολαβητή από την υποχρέωση να πληροί τα απαιτούμενα κατά την εν λόγω οδηγία επαγγελματικά προσόντα.

25 Η ερμηνεία αυτή δεν προκύπτει μόνον από το γράμμα της οδηγίας 2002/92, αλλά είναι επίσης σύμφωνη τόσο με τον σκοπό του άρθρου 2, σημείο 3, δεύτερο εδάφιο, αυτής όσο και με τους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας στο σύνολό της.

26 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο σκοπός του εν λόγω άρθρου 2, σημείο 3, δεύτερο εδάφιο, συνίσταται στον αποκλεισμό από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας μόνον εκείνων των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων που αφορούν υπηρεσίες τις οποίες προτείνουν και πωλούν στους πελάτες απευθείας η ασφαλιστική επιχείρηση ή οι υπάλληλοί της και όχι των δραστηριοτήτων που αφορούν υπηρεσίες προτεινόμενες μέσω διαμεσολαβήσεως.

27 Υπογραμμίζεται δε ότι ο σκοπός της οδηγίας 2002/92 στο σύνολό της, όπως προβλέπεται στις αιτιολογικές της σκέψεις 6 έως 8, είναι διττός και συγκεκριμένα συνίσταται, αφενός μεν, στην ολοκλήρωση και στην εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς ασφαλίσεων, μέσω της άρσεως των εμποδίων στην ελεύθερη εγκατάσταση και στην ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών, αφετέρου δε, στη βελτίωση της προστασίας των καταναλωτών στον τομέα αυτόν.

28 Συνεπώς, ερμηνεία σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται σε ορισμένη κατηγορία προσώπων να προτείνουν υπηρεσίες διαμεσολαβήσεως παρά το γεγονός ότι δεν πληρούν τις οριζόμενες προς τον σκοπό αυτό προϋποθέσεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/92 θα έθετε σε κίνδυνο τον προαναφερθέντα διττό σκοπό.

29 Αφενός, η αποδοχή της ανωτέρω ερμηνείας της οδηγίας 2002/92 θα προκαλούσε σημαντικές διαφορές μεταξύ των διαμεσολαβητών που δραστηριοποιούνται στην ενιαία αγορά ασφαλίσεων, στο μέτρο κατά το οποίο οι διαμεσολαβητές, ανεξαρτήτως του αν πληρούν ή όχι τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, θα μπορούσαν να ασκούν δραστηριότητες διαμεσολαβήσεως για τα ίδια είδη ασφαλιστικών

συμβάσεων. Επιπροσθέτως, η ερμηνεία αυτή θα προσέκρουε στον σκοπό που, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 9 της οδηγίας 2002/92, συνίσταται στη διασφάλιση της ίσης μεταχειρίσεως όλων των κατηγοριών ασφαλιστικών διαμεσολαβητών.

30 Αφετέρου, η ερμηνεία αυτή θα καθιστούσε αδύνατη τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών στην αγορά ασφαλίσεων, δηλαδή των ληπτών ασφαλίσεως. Πράγματι, δεν είναι δυνατό να γίνει δεκτό ότι οι υπάλληλοι ασφαλιστικής επιχειρήσεως οι οποίοι είναι υπεύθυνοι, εντός της επιχειρήσεως αυτής, για την απευθείας πώληση ασφαλιστικών υπηρεσιών διαθέτουν, σε κάθε περίπτωση, τις κατάλληλες γνώσεις και τα κατάλληλα προσόντα για να ασκούν ατομικώς δραστηριότητες ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως και ότι μπορούν να διασφαλίζουν την ποιότητα της διαμεσολαβήσεως αυτής. Δεν μπορεί επίσης να γίνει δεκτό ότι οι υπάλληλοι αυτοί, μολονότι δεν διαθέτουν τις ανωτέρω γνώσεις και τα ανωτέρω προσόντα, εντούτοις είναι σε θέση να παρέχουν στους πελάτες τους, κατά τη σύναψη, την τροποποίηση ή την ανανέωση των ασφαλιστικών συμβάσεων των πελατών αυτών, τις πληροφορίες που απαριθμούνται στο άρθρο 12 της οδηγίας 2002/92.

31 Τέλος, σε αντίθεση με όσα υποστήριξε η Ελληνική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η ερμηνεία αυτή δεν αναιρείται από το περιεχόμενο του άρθρου 4, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής. Μολονότι η διάταξη αυτή ορίζει, βεβαίως, ότι τα κράτη μέλη μπορούν να μην εφαρμόζουν τις απαιτήσεις περί επαγγελματικών προσόντων σε όλα τα φυσικά πρόσωπα που εργάζονται σε επιχείρηση και ασκούν τη δραστηριότητα της ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως, εντούτοις είναι αληθές ότι η εν λόγω διάταξη αφορά την περίπτωση των επιχειρήσεων που ασκούν οι ίδιες δραστηριότητα ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως και όχι την περίπτωση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων που προβαίνουν σε απευθείας πώληση ασφαλιστικών υπηρεσιών.

32 Από το σύνολο των ανωτέρω εκτιμήσεων έπεται ότι στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 2, σημείο 3, δεύτερο εδάφιο, και 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/92 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται στην περιστασιακή και όχι κατά κύριο επάγγελμα άσκηση δραστηριοτήτων ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως από υπάλληλο ασφαλιστικής επιχειρήσεως που δεν διαθέτει τα οριζόμενα στη δεύτερη εκ των ως άνω διατάξεων προσόντα, όταν ο υπάλληλος αυτός δεν ενεργεί στο πλαίσιο της σχέσεως εξαρτημένης εργασίας που τον συνδέει με την εν λόγω επιχείρηση, ακόμη και αν η επιχείρηση αυτή ασκεί εποπτεία επί των δραστηριοτήτων του.

Επί των δικαστικών εξόδων

33 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 2, σημείο 3, δεύτερο εδάφιο, και 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται στην περιστασιακή και όχι κατά κύριο επάγγελμα άσκηση δραστηριοτήτων ασφαλιστικής διαμεσολαβήσεως από υπάλληλο ασφαλιστικής επιχειρήσεως που δεν διαθέτει τα οριζόμενα στη δεύτερη εκ των ως άνω διατάξεων προσόντα, όταν ο υπάλληλος αυτός δεν ενεργεί στο πλαίσιο της σχέσεως εξαρτημένης εργασίας που τον συνδέει με την εν λόγω επιχείρηση, ακόμη και αν η επιχείρηση αυτή ασκεί εποπτεία επί των δραστηριοτήτων του.

(υπογραφές)